

130314 Meditationer och vägledningar vid Olaus Petri församlings retreat vid S:t Davidsgården, Rättvik

Björn Helgesson

Meditation 1: David – den älskade

David; Vem är du? Namnet David betyder ”Den älskade”. Och älskad har han varit av många genom tiderna. Några få ger uttryck för andra känslor. Dit hör under en period några av hans bröder och även hans hustru Mikal. Hon har verkligen skäl att ha en kluven hållning till honom. Först har hon lovats bort till honom men sedan får hon gifta sig med en annan. Så går några år och när David får makten tar han henne till sig. Hennes man gråter men kan ingenting göra. Ingenstans står det vad Mikal vill i detta.

Nästan alla gillade David. Kung Saul fann stor glädje i honom och en trofastare undersåte kunde han inte finna. Men just genom att David blev så populär bland allt folk blev han också ett hot mot makten. Sauls kärlek till David kantrar. Sauls son Jonatan däremot älskade David högt. Jonatan var väl medveten om att det var David, och inte han själv, som skulle ärva makten efter Saul. Han såg det tidigt. Du är Guds utvalde, säger han gång på gång. Inte jag, fast jag är kungens son. Samma ord som Gud talar till Jesus vid Jordanfloden uttalade Jonatan: Du är min älskade! Jonatan älskade David. Om David älskade någon är oklart. Klart är att han utnyttjade alla andras kärlek. Jonatans kärlek ställer honom mellan David och sin egen fader, Saul. Han riskerar sitt liv genom att visa lojalitet mot sin vän och ifrågasätta sin far. Jonatan ser att David är Guds utvalde. Jonatans kärlek är ren och han är den ende som genom hela berättelsen agerar hedervärd. Så är Jonatan den som förebildar Jesus mer än någon annan. Jonatan älskar spontant utan beräkning. Tilltalande men orimligt för en politisk ledare. När David älskar finns alltid beräkning med.

Här har vi berättelsens triangeldrama: Kung Saul finner en medhjälpare och tröst i den begåvade David som i Sauls son Jonatan får en lojal vän. Alla är kraftfulla människor. De upplever sig periodvis fyllda av Gud, ledda av Gud, handlande på Guds uppdrag. Saul finner hur populariteten och karisman glider ur hans händer till förmån för David medan David alltid förblir lojal. Aldrig skymtar att han aktivt tänker ta makten från Saul. På denna enda punkt är David helt rakryggad och en förebild. En stor del av berättelsen skildrar hur Saul jagar David som gång på gång skonar hans liv. Saul är utvald att vara kung av Gud. Visserligen förkastad men ändå utvald och därför helig och orörbar, enligt David.

David inspirerar till kärlek men ger inte så mycket kärlek. Han har den karisman, utstrålningen. Sådana människor har vi alla mött. Sådana som vi skulle följa i vått och torrt, sådana vi önskar vi fick vara vän till. Själva kan de vara ganska ointresserade av djupare vänskap men utnyttjar dig gärna om du kan vara till nytta. De ringer när de behöver flytthjälp eller bilen krånglar – men inte annars. Förgäves väntar du på vänskapens samtal. Det draget fanns hos David. Kanske finns det hos oss alla ibland. Ändå sörjer David sin vän Jonatan när denne är död. Först när han förlorat vänner känner han saknaden.

Saul och Jonatan, de älskade, kära, i livet och döden förenade, snabbare än örnar, starkare än lejon. Jag sörjer dig, min broder Jonatan, du var mig mycket kär, din kärlek mer för mig än kvinnors. Se, dina hjältar har fallit, dina vapen har krossats. (2 Sam. 1:23)

Relationer är inte alltid så lätta. Kärleken är inget vi kontrollerar i våra liv. Ibland önskar vi den fast den inte finns, ibland kan man önska att den inte fanns. Den binder oss samman och kilar sig in mellan oss. Vi blir lojala och det skapar svartsjuka, som den Saul kände då hans son förblev vän med den David han själv försökte döda. Vi har säkert upplevt kluven kärlek när vänner skilt sig och vi förväntas ta ställning i ena eller andra riktningen.

Tänk så annorlunda det kunnat bli om Saul förmått ta ett steg tillbaka. Men pensionerade kungar var inte att tänka på. Än svårare än en pensionerad påve. Många av oss har levt med chefer som inte längre orkar men ändå klänger sig fast vid makten och inte hittar någon värdig reträttväg. Hur ska vi själva hantera vår makt när vi lämnar ett uppdrag, en position eller en livsfas? Makten får oss att svälla så vi nästan ser oss som oersättliga. När David prisar Gud verkar han ibland blanda ihop sig själv och Gud:

Herre, kungen gläds åt din styrka, han jublar över din hjälp. Vad han önskar ger du honom, du vägrar ej det han ber om. Du kommer till honom med goda gåvor, du sätter på hans huvud en krona av guld. Han ber dig om liv och han ger det, oändligt många levnadsår. Din hand når alla dina fiender. Din starka hand når dem som hatar dig. (Ps. 21)

Kärlek kräver lojalitet, också lojalitet i hatet. Men Jonatan står emot. Han saknar förmågan att hata vare sig David eller Saul. Han betygar sin lojalitet mot David men står troget vid sin faders sida ända till slutet på det blodiga slagfältet. Här finns en utmaning för oss som vill följa Jesus. Att stå emot inre och yttre utstötningmekanismer. De krafter som vill lura oss att lojalitet mot en arbetskamrat betyder att jag ska stämna in i förtalet eller mobbingen. Kärlek är möjligt. Ett nytt bud ger jag der, sa Jesus: att ni ska älska varandra. En vänskap utan väggar – är den möjlig?

Meditation 2: David – lögnaren

Vi vänder oss åter till berättelsen om David för att spegla vårt eget liv. Både i Davids förtjänster och hans mörka skuggor finns något att lära som kan göra oss mer sanna och hoppfulla. Nu stanna vi vid Davids lögner, både livslögnerna och vardagens lögner för att främja egna ambitioner. Frågorna om sanning och lögn var viktiga för David och han skriver mycket om detta i sina psalmer:

Med oförvitligt sinne ska jag leva i mitt hus. Det som vållar fördärv skall inte vara mitt mål. Jag avskyr dem som gör orätt, med dem har jag inget att skaffa. Den falske visar jag bort, de onda vill jag inte kännas vid. Den som baktalar sin nästa, honom skall jag krossa. Den som är svekfull får inte vistas i mitt hus, den som far med lögn består inte provet inför mig. (Ps. 101)

Det låter som om David själv var sann i allt. Men hur var det egentligen. Berättelsen om hans liv berättar om upprepade lögner. Lögner finns i orden och i handlingarna. Gränsen mellan lögn och sanning är flytande. Man kan vara sparsam med sanningen utan att direkt ljuga. När Gud uppmanar profeten Samuel att vandra iväg och smörja David till Kung protesterar den gamla profeten: Den nuvarande kungen, Saul, kommer att döda mig om jag går dit. Gud uppmanar då Samuel att istället uppge att han är på resande fot för att offra med folket. Det var visserligen sant, men dolde det verkliga skälet. Samuel uppmanas att vara sparsam med sanningen. På samma sätt med David. Vi kallar denna sparsamhet för list. Nog behöver man vara listig i ord och handlingar om något gott ska kunna komma till stånd. En nyckelfråga att ställa sig är därför om jag är sparsam med sanningen för att betjäna mig själv eller andra. Johannes skriver i sitt första brev: Ingen lögn uppstår ur sanningen.

Herre, vik undan din himmel, stig ner, rör vid bergen så att de ryker. Räck ut din hand från höjden, befria mig och rädda mig ur djupa vatten, undan främlingar som har munnen full av lögner och med lyftad hand svär falska eder. (Ps 144)

David var slug. Han visste att lägga orden väl och vid rätt tillfälle (1 Sam. 16:18). Han var en man med tur. När Saul i vredesmod kastar spjutet ser David det och kan hoppa undan. När han är jagad väljer han rätt väg om berget eller upptäcker fienden i tid så han kan fly genom ett fönster. Gång på gång. List, tur, rädsla håller honom vid liv. Och så lögnerna. David ljuger om skälen till att han inte kommer till Sauls middag. Att komma dit hade betytt döden. Han påstår att han måste hälsa på sin familj. Något senare ljuger han för prästen i byn Nov för att få tillgång till mat och vapen. David säger att han är där på uppdrag av Saul – i själva verket är han på flykt från Saul. Prästen blir lurad och priset han får betala för att låta sig luras är döden. David är utan tvekan ansvarig.

Från höjden fattade han min hand och drog mig upp ur djupa vatten. Han räddade mig från mäktiga fiender, från motståndare som var starkare än jag. De anföll mig på olyckans dag, men Herren kom till min hjälp. Han förde mig ut i frihet, han räddade mig, ty han älskar mig. (Ps. 18)

Hur gör vi när vi är osams med vår egen släkt? När David jagas av kung Saul går han över till fiendesidan. Han blir laglös och samlar laglösa kring sig. Som så ofta hoppas de missnöjda att allt ska bli bättre med ett nytt ledarskap. Samma misstag upprepar sig genom historien. Vid varje val. Men Davids övergång till fienden är skenbar. I själva verket förräder han sina nya allierade. Ett liv fullt av lögn. Ibland gillar vi våra hjältars lögner, andra gånger inte. Men lögner är det. Vi luras att ha olika agendor för olika personer. Det vi ser som klandervärdigt hos en del kan vi bortse från hos andra. Under tiden David lever som laglös försörjer han sig med hjälp av beskyddarverksamhet som förefaller väldigt lik det maffian håller på med: Betala mig så beskyddar jag dig, betala inte och din verksamhet råkar brinna upp.

Hjälp, Herre, de fromma är borta, det finns inga trofasta människor kvar. Alla ljuger för varandra, talar med hala tungor och falska hjärtan. De gudlösa finns överallt omkring oss, stor är människans uselhet. (Ps. 12)

David talar om andra, sina fiender, men också om sig själv. Kunde han se att hans egen tunga var hal? David ljuger när det krävs. För att rädda sig själv. För att vinna fördelar. Han ljuger också för sig själv. Han försöker manipulera Gud genom att låtsas. När hans barn är sjukt ber och fastar han i säck och aska under tårar, men så snart barnet dör slutar han direkt. Tårarna torkas snabbt, han byter om och äter en god middag med kommentaren: Nu när han är död, varför skulle jag fasta då? Jag kan ju ändå inte få honom tillbaka. En gång går jag till honom, men han kommer aldrig åter till mig. 2 Sam. 12:23. Att David var sådan kan göra oss modiga så vi vågar se att samma drag finns hos oss, Gränsen mellan lögn och sanning flyter. Gud blir någon jag förhandlar med. Men längre än så vill Jesus locka oss: Vänner kallar jag er, sa han till sina lärjungar. Jag är vägen, sanningen och livet. Ert ja ska vara ett ja och ert nej ett nej – ingenting däremellan.

Meditation 3: David och kvinnor

Vi vänder oss åter till berättelserna i Samulesböckerna. Vi söker berättelsen i berättelsen: vår egen historia. När vi tittar närmare faller glorian från de flesta människor som omtalas i berättelserna. Framförallt David blir allt mörkare. Men han är inte unik. Han är kanske snarare typiskt mänsklig. En människa som har svårt med relationer. Som är populär men själv har svårt med sina känslor. Ingenstans säger han själv att han

älskar någon. Och maktens nötning på moralen är hela tiden tydlig. Svåras har David med kvinnor. Där blir kontrasten mot våra värderingar tydligast. Sällan träder kärleken fram som en grund för en relation mellan man och kvinna i Bibeln. Nästan aldrig har en kvinna chansen att välja eller vilja något. Vi läser hur Kung Saul förhandlar med uppkomlingen David kring sin dotter Merav. En ganska anonym flicka som långt senare fått ge namn åt en av Torgny Lindgrens bästa böcker: Merabs skönhet. Om David slås duktigt ska han få henne till fru och bli kungens måg. Och David slås för glatta livet - drivorna av döda människor samlas bakom honom. Men när dagen för bröllopet närmar sig gifter kungen istället bort Merav med en annan man. David glömmer inte: Långt senare ser han till att döda alla Meravs barn. David är bra på att döda. T o m hans sista råd innan han dör handlar om vilka som bör dödas. Saul ger nu David ett nytt erbjudande. Om du dödar hundra filisteer till ska du istället få min dotter Mikal till hustru. Saul tänkte att det skulle David knappast klara utan att han själv stryker med, står det. På så sätt kunde Saul bli av med den alltför populära uppkomlingen. Men David dödar det dubbla antalet för att vinna Mikal och bli kungens måg. Kärlek? Nej, inget tyder på det. Beräkning från både David och Sauls sida. Mikal är bara en spelpjäs. Hon älskar dock David – åtminstone i början - står det. Så fortsätter Davids liv. Han gifter sig med kvinna efter kvinna för att liera sig med rätt släkter och vinna inflytande. Ingenstans står det att han älskar någon av dem. Han nyttjar kvinnor för att få makt. Helt felaktigt står det i många fromma kommentarer att David älskade kvinnor. Men kärlek är något annat.

Makten växer. Men David börjar också åldras. Han tycks tröttna på det enda han är riktigt bra på – vid sidan av diktandet – nämligen listiga krig. Kriget delegerar han till Joab. Likadant med övriga stadsangelägenheter. Han blir sittande i sin borg och skådar ut över staden. Han orkar inte ens fungera som domare. All makt har han. Alla lyder minsta vink. Det är då han får syn på Batseba. Berättelsen handlar inte om kärlek, inte ens om åtrå eller sex. Den handlar om makt och vad makt gör med en människa. Makten ger möjligheten att ta vad man vill. Det gör David. Fartblind? Helt klart inser han sitt brott och försöker sopa igen spåren. Men det går inte så lätt. Batsebas man Uria är inte helt lättstyrd. Tanken att få hon att ligga med sin fru och så kunna låta honom ta på sig faderskapet faller. Istället använder David makten för att mörda Uria. Utan att få dåligt samvete, tycks det. David älskar att lura sig själv och bortförklara sina handlingar.

Berättelsen om Davids relation till kvinnor och inte minst vad makten gör med honom manar oss att tänka kring våra egna relationer. Ingen människa vill vara ett medel. Alla förtjänar att få vara mål i sig. Det gäller dig och mig, det gäller de vi lever med. Davids misslyckanden när det gäller relationer får inspirera oss att betrakta varandra som mål och inte som medel. Att vara varsamma med vad den makt vi har gör med oss.

När vi själva upplever att vi behandlas mer som medel än som mål får vi vända os till honom som sa: Vänner kallar jag er. I Guds ögon är vi alltid mål.

Meditation 4: David – att lura sig själv och vägen vidare

Förbarma dig, Gud, i din nåd, stryk ut mina synder i din stora godhet. Gör mig fri från all min skuld och rena mig från min synd. Jag vet vad jag har brutit, min synd står alltid inför mig.

Så utbrister David efter ett oväntat besök av profeten Natan. Han har blivit fullständigt avslöjad. Inför sig själv. Den lögn han försökt dölja har dragits fram i ljuset. Vad har då David gjort? Från sitt palats tak har han kunnat se ned på omgivande byggnaders tak och innangårdar. Där har han fått se en vacker flicka som klär av sig och badar. Batseba. Genast blir han upptänd av åtrå och befäller att hon skall föras inför honom.

Han våldtar henne. Om det finns våld med vet vi inte. Men makt. Och hon var redan gift. Flickan blir med barn. David försöker dölja sitt brott men lyckas inte. Då dödar han flickans man.

Min synd står alltid inför mig. Mot dig, bara mot dig, har jag syndad, jag har gjort det som är ont i dina ögon. Du har rätt när du ställer mig till svars, den dom du fäller är rättvis. I skuld är jag född, i synd blev jag till i min moders liv.

Hur blind blir man av makt? Viste David verkligen inte att han handlat fel? Nog viste han det. Men bit för bit avskildes han från oss andra så att det bildades två måttstockar. En för honom och en för alla andra. Detta gör makten. Det är visserligen fel, men jag har goda skäl eller jag förtjänar annorlunda. Eller trodde han att Gud inte längre brydde sig?

Du som älskar ett uppriktigt hjärta, ge mig vishet i mitt innersta. Rena mig med isop från min synd, tvätta mig vit som snö. Låt mig få höra glädjor och lovsång, låt den du har krossat få jubla. Vänd bort din blick från mina synder, stryk ut all min skuld.

Så kommer Natan på besök och berättar en saga. En fattig man äger ett enda får som han älskar över allt. Grannen är rik och har massor av får. Så får grannen besök men vill inte slakta något av sina egna får utan tar det enda fåret som var så älskat av den fattige. Vad borde ske med en sådan man, som använder sin makt på det sättet, undrade Natan. Davids svar är kompromisslöst: Den mannen har förtjänat döden. Han har varit obarmhärtig. Du är den mannen svara Natan. Mycket har Gud låtit dig lyckas med. Mycket gott har du fått, och mer var på väg. Men du förlorade perspektiven. Dom Helder Camara sa en gång: Det är svårt att bevara en Volkswagen själ i en Cadillac. Också med dig och mig gör makt något. Kanske tror du inte att du har någon makt, men det har du. Titta närmare.

Skapa i mig, Gud, ett rent hjärta, ge mig ett nytt och stadigt sinne. Driv inte bort mig från din närhet, ta inte ifrån mig din heliga ande. Låt mig åter glädjas över att du räddar, håll mig uppe, ge mig ett villigt sinne.

David är förkrossad. Han får också förlåtelse från Gud – han ska inte gå under. Men straff kommer han inte undan. Hur mycket David verkligen förändras är tveksamt. Hans trosvandring går fram och tillbaka mellan ärlighet och lögn. Ena stunden ser vi en stark överlåtelse men stunden efter försöker David manipulera Gud. David är aldrig en entydig förebild. Snarare är han oftast en skrämmande och motbjudande människa. Porträttet blir trovärdigt just genom sina många nyanser. Han är så mycket både och. Även om våra liv är så olika kan jag känna igen mig i just detta.

Jag skall visa syndarna dina vägar, så att de vänder åter till dig. Skydda mig mot blodsdåd, Gud, min räddare. Då skall jag jubla över din trofasthet. Herre, öppna min mun, jag vill sjunga ditt liv.

Kanske är våra misstag våra bästa resurser. Om vi inte bosätter oss i missmod. Om vi orkar bära det vi gjort utan att skylta över. Om vi kan få uppleva att Gud är barmhärtig och nådig också mot oss. Davids resa gick från handling utan tanke, dubbla måttstockar, maktberusning, förnekelse till plågsam insikt, utvärdering, omvändelse och nytt hopp. Om han nådde till mognad och barmhärtighet vet jag inte. Kanske inte i Samuelsböckernas skildring. Men det finns fler bilder av David: Krönikeböckerna, psaltaren, profeterna: gång på gång tecknas han men med olika fokus.

Slaktoffer vill du inte ta emot, och ger jag dig brännoffer försmår du det. Det offer du begär är ett förkrossat hjärta, en krossad och nedbruten människa förkastar du inte, o Gud. (Ps. 51)

(Jämför med Petrus resa mellan framgång och nederlag. En bergodalbana. Att gå på vatten, sjunka, kalla Jesus messias, själv bli kallad satan, upp på förklaringsberget, tre förnekelser, kallad att vara en herde men även Gal. 2:11. Kanske också samma mönster i våra liv?)

Meditation 5: David - Batseba

Lycklig den vars brott har förlåtits och vars synd har plånats ut! Lycklig den vars skuld har avskrivits av Herren och vars sinne är utan svek! Så länge jag teg tynade jag bort. Jag jämrade mig dagen lång, dag och natt låg din hand tung på mig, jag blev som en åker i sommarens hetta. (Ps. 32)

Kanske är detta Davids beskrivning av den plåga han kände när han inför sig själv försökte dölja brottets vidd efter att ha våldtagit och mördat. Många människor hade han redan dödat med lätt sinne. Men just dessa brott innebar att han passerat en gräns. Så kommer avslöjandet och befrielsen.

Hur Batseba tänkte och kände får vi inte veta. Så är det ofta i Bibeln; det mesta lämnas åt vår fantasi. Hon blir kallad till kungen som har sex med henne. Hon sänds hem. Finner att hon är med barn. Hennes man kommer hem men vill inte träffa henne utan sover på trappan utanför huset. Så återvänder han till kriget och dör hastigt. Det står att Batseba sörjer. I de knappa beskrivningarna möter jag en människa som är utlämnad åt andras gottfinnande. Andras egendom. Som ett löv i vinden förs hon runt. Och i detta vävs hon ändå in i en större berättelse. Hon kommer att bli mor till Salomo och hon finns som en av få kvinnor med i Jesu släkttavla. Vid sidan av andra drabbade kvinnor: Tamar, Rachav, Rut. Och så Urias hustru, Batseba. Hennes namn nämns inte. Hon kallas Urias hustru, inte Davids hustru. Inte Batseba.

Därför ber dina trogna till dig i nödens tid. När de stora vattnen stiger när de inte fram. Du är min fristad, du bevarar mig i nöden, du låter jubel över räddningen ljuda omkring mig.

Batseba tillåts ta med sig sin husgud när hon sedan flyttar in hos David. Kanske är det en eftergift David går med på som rymmer ett erkännande av skuld. I sig bär hon ett växande foster. När barnet fötts vet redan David att det inte ska överleva. Husguden får hon behålla, men inte sitt förstfödda barn. Det som påstås vara Guds straff av David drabbar främst offret, Batseba. På samma sätt är det ofta idag. Inte som ett uttryck för gudomlig vilja men väl ett mönster vi alla ser. Offer blir offer på nytt. Jesus värjer sig mot tanken på en hämnande Gud, men i Davids värld belönar och bestraffar Gud. I Samuelsböckerna betonas Guds allmakt på bekostnad av kärleken. Gud är källan till det mesta även om det skapar en grym gudsbild. Senare i GT får allmakten ge vika för Guds karaktär: En fiende presenteras som orsak till det onda.

Jag vill ge dig insikt och lära dig den väg du skall gå, jag vill ge dig råd, min blick skall följa dig. Var inte som en häst eller mula utan förstånd – med tygel och betsel måste de tämjas.

Batsebas liv startar utan makt. Ett löv i vinden. Men allting ändras. Vi ser spåren. När Torgny Lindgren skriver sin svarta bok Bat Seba är det just hon som är i centrum. Författarens gudsbild är mörk. Själv var han just då alkoholiserad och deprimerad. Men det är lätt att finna en mörk David om man tar av de fromma glasögonen. Torgny framställer Batseba som vis och maktlysten. Med växande insikt. En kvinna som får mycket makt och till slut kan följa sin andre son till kungamakten. Hon får då sitta på en tron bredvid hans. Hon är inte längre den som förs genom livet av en vind. Så kan också våra liv ändras. Mitt nu behöver inte vara mitt sedan. Tro är att ta emot det obegripliga i tillit. Efterföljelse är att bruka de möjligheter man har. Att se den egna viljan och välja. Ibland är utrymmet mycket begränsat. Men Batseba lyckades finna ett rum mitt i stormen. Från passiv ägodel till aktiv aktör.

Den gudlöse drabbas av många plågor, men den som litat på herren skall omslutas av godhet. Ni rättrådiga, gläd er över Herren och jubla. Alla rättrådiga, ropa av fröjd.

Batseba bär med sig sin husgud men jag gissar att hon bit för bit börjar ana en Gud som inte bor i en träfigur. Helt vän blir hon inte med sin mans gud. Också många av oss lever i sådana relationer. Vi själva har börjat gå en trosvandring men vår partner, våra barn, föräldrar eller närmsta vän är frågande inför vår väg. Kanske går vi själva sida vid sida med någon som tycks ha kommit mycket längre. Ingenstans ser jag att David sätter sig på Batsebas tro eller försöker dominera henne efter deras förstamöte. Religiös tolerans var verkligen inget framträdande drag på denna tid. Men just här finns en hoppfull berättelse. Batseba får behålla sin husgud. Hon tillåts göra sin resa i sin egen takt. Så får också du och jag öva oss i att på ett sätt vara ensamma även om vi lever nära andra. Var ock en har sin resa. Ibland kan tonerna bilda harmonier, ofta får jag bara lyssna på min väns musik och glädja mig över livets mångfald.

Rom. 8:28 lär oss: Vi vet att Gud på allt sätt hjälper dem som älskar honom att nå det goda.” Men hur är det i Samuelsböckerna. Vem når det goda där. Någon över huvud taget? Kanske kan vi finna tröst i att vi inte ser alla sidoeffekter. Helheten kanske rymmer det goda. När det gäller våra egna liv har vi ännu inte sett slutet på historien. Här lämnar vi David och Batseba. Mångtydiga som våra egna liv. Omslutna av barmhärtighetens Fader.

Vägledning 1: David – utväljandet av det lilla

Vad gjorde David till den han blev? Rötterna, Valen – inte minst hur han hanterade sina misslyckanden, omgivningen och det märkliga utväljandet.

Alla historier har en förhistoria och alla människor lämnar spår efter sig. En del av spåren hittar man i släktrådet. Kanske är det så att många släkttforskare av längtan efter sina rötter. Rötter som förklarar vem jag är och varför jag blivit den jag blivit. Kan svaret finnas hos mina förfäder? Kan jag ta spjörn mot dom för att förstå mig själv? Kan jag få ställa mig bland dem för att finna tillhörighet någonstans?

Det finns gott om spår runt David. Både före honom och efter. Han är inte född i ett vakuum. Ingen människa är en ö. Julpsalmen ”Det är en ros utsprungen” fortsätter med orden ”... av Jesse stam och rot.” Jesse är densamme som Jishaj. Det var Davids far. Jishaj bodde i Betlehem och hade åtta söner. En dag kom profeten Samuel dit för att söka den nya kungen. Jishaj visade upp sina söner för profeten, den ena efter den andra, men inte i någon kunde Samuel känna igen den nya kungen. Har du ingen mer son, frågar han fadern. Jo, den minste återstår. Han är ute och vallar fåren. David kommer till slut och profeten Samuel kan i honom igenkänna den kung Gud utvalt. Den yngste i syskonskaran väljs ut. Den som föraktas av storasykonen.

Det är ett återkommande tema i bibeln att den minste utväljs. Det som är lite i skymundan. Tidigare har det sagts om Israels folk: Det var inte för att ni är ett större folk än andra som Herren fäste sig vid er och utvalde er – ni är ju det minsta folket av alla. Men herren älskade er. 5 Mos. 7:7.

Israel var en avkrok, ändå utvalt. Davids släkt tillhörde inte de mäktigaste, ändå utvald. Så berättas det även om den kommande Messias: Som en späd planta växte han upp inför oss, som ett rotskott ur torr mark. Han hade inget ståtligt yttre som drog våra blickar till sig. Jes. 53)

David utvaldes på andra kriterier än hans företrädare Saul. Om Saul sades det att han var en ståtlig man, huvudet högre än alla andra. Men om David sades det: Herren ser med andra ögon än människor: människor ser till det yttre, men Herren ser till hjärtat. 1 Sam 16.7. Det är något särskilt med Davids hjärta. Men vad är det?

Vi luras ständigt att söka det som är stort och starkt, också i oss själva, men Gud tycks alltid verka på bakgatorna, på skuggsidan. På de oväntade platserna. Var tittar du när du tittar efter Gud hand i ditt eget liv? När vi tycker att Gud är fördold så är det sant. Gud är sannerligen en fördold Gud skriver Jesaja (Jes. 45:15)Fördold därför att vi oftast söker spåren på fel plats. Kanske är et först när vi famnar det vi värjer oss mot som han visar sitt ansikte. Inte i mörkret, inte i det storslagna, men i det nära och vardagliga. Jes. 45:19.

Jishaj, Davis far, hade också föräldrar och farföräldrar. Jishajs farmor hette Rut och hon har en egen bok namngiven efter sig i Bibeln. Samma mönster upprepar sig där. Det som är litet utväljs och just när livet tycks svårt händer viktiga saker med oss. På gränsen till den sociala katastrofen finns förutsättningen för något nytt. Så är det också för David. Kanske är tro just tillit till att Gud bär tillvaron. Att det invävt i det obetydliga eller svåra finns en Guds mening som vi i bästa fall kan se i efterhand. Du förstår livet bakifrån men måste leva det framifrån, sa Sören Kierkegaard.

Davids liv var ingen framgångssaga. Man kan tro det om man bara hört talas om honom. Men under dessa meditationer kommer svärtan i hans liv att gång på gång bli synlig. Han är allt annat än förebild. Ändå är han ständigt sökt och älskad. Bibeln berättar om hur han är sökt av Gud. Just därför bär han hopp till oss.

Alla historier har en förhistoria. Så också ditt och mitt liv. Här finns vår barndom, som i sin tur färgas av våra föräldrars barndom. Vad som är huvudlinjen och vad som är irrvägar i våra liv kan vi sällan själva se.

Vägledning 2: David – att höra Guds röst

Vi söker i Bibelns Samuelsböcker efter berättelser som bär hopp genom tiden. Böckerna som berättar om kung David har fått sina namn från Profeten Samuel. Han är en av de viktigaste personerna i berättelsen. Hans mor Hanna var länge ofrivilligt barnlös och bad om barn. Det första barnet skulle hon lämna att leva i templet lovade hon i sin bön. När vi är desperata lovar vi lätt mycket. Så får hon sonen Samuel som snart går i lära hos prästen Eli vid templet i Shilo.

Så följer den gripande berättelsen om när Samuel börjar höra Guds röst. Det sker på natten. Först tror han att det är Eli som ropar på honom: Han hade ännu inte lärt sig att känna Herren. Tänk att kunna känna igen Guds röst bland alla inre röster. Några talar om det som en självklarhet. De flesta kristna är mer tveksamma om vad som är vad.

Hör, Herre, när jag ropar, visa mig nåd och svara mig. Sök Herren, manar mitt hjärta. Dig, o Herre, söker jag. Dölj inte dit ansikte för mig, visa inte bort din tjänare i vrede, du som varit min hjälpare. Om min far och min mor överger mig ska Herren ta sig an mig. (Ps. 27)

Guds röst i vårt liv är gåtfull. Hur skulle Gud, världarnas skapare, kunna vara annat än gåtfull? Gåtfull och ändå så nära. Så är det för en del. Vissa stunder. Det som präglade David var inte hans moral eller handlingar men hans inre dialog med Gud. Ibland finns den där – andra tider står det ingenting om några samtal. Ändå är det nog samtalet som är det speciella med David. David frågar och får svar. David längtar

efter närhet och ibland blommor kontakten så hans ord brusar av lovsång och glädje. Andra stunder är det tyst. David hör inte Gud.

Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig? Jag ropar förtvivlat, men du är långt borta. Min Gud, jag ropar om dagen, men du svarar inte, jag ropar om natten men finner ingen ro.

Davids innerliga relation rymmer inte bara närhet utan också tystnad och tomhet. Man kan ana att upplevelsen är ömsesidig. Att också Gud ropar på David, men att han stänger sina öron. Vi har så många röster i vårt inre som vill höras. Dragningen till att lura oss själva är stark. Hur många människor har inte som USA:s president sagt: ”Gud gave me a mission”, och så kunnat legitimera de värsta handlingar. Samuelböckerna handlar om mer eller mindre lyckad kommunikation. Ja, handlar inte hela bibeln om detta? Därför finns också en massa makabra påståenden lagda i Guds mun. Var det verkligen Guds vilja att hela folk skulle utplånas eller kanske var det människan som hörde fel? Vårt inre lyssnande behöver alltid prövas. Vi har skyldighet att pröva mot vårt hjärta och mot vårt förstånd, mot kyrkans tradition, bibelns ord och andras erfarenheter. Rösten finns där men mina öron har svårt att rätt höra rösten.

Herre, lär mig dina vägar, visa mig dina stigar. Led mig i din sanning, lär mig, du som är min Gud, min räddare, ständigt hoppas jag på dig. Herre, kom ihåg din barmhärtighet, den godhet du alltid har visat. Glöm min ungdoms synder, allt jag brutit, tänk på mig i trofasthet, Herre, du som är god. (Ps. 25).

I pingsten gavs vi Guds Ande. Anden som blåstes in i Adam och Eva med liv i skapelsens morgon. Ande som öppnar öron och frigör tungan. Anden som ger liv i våra liv. Efter pingsten är kyrkans ständiga bön: Kom, helige Ande. Öppna oss så att vi hör rösten bland alla röster. Vår retreat erbjuder oss tystnad, utrymme, för att vi ska kunna lyssna. Många röster hörs högre. Våra minnen och det undermedvetna får utrymme. Just i vår livshistoria talar Gud. Just i Davids vanliga liv lyssnade han efter rösten. Kom till mig alla ni som är tyngda av bördor, så ska jag ge er vila, inbjuder oss Jesus när vi stannar upp i tystnaden.

Skapa i mig Gud ett rent hjärta, ge mig ett nytt och stadigt sinne. Driv inte bort mig från din närhet, ta inte ifrån mig din heliga ande. (Ps. 51)

Davids företrädare hette Saul. Hans liv präglas av att han inte kunde höra Guds röst. Han har kallats av Gud att vara kung. Han är motvillig men utvald. Som kung hamnar han i omöjliga situationer och tvingas göra val där en del blir fel. Snabbt får han av Samuel veta att han är förkastad. Jag är glad att Saul finns med i berättelsen. För det är också vår erfarenhet att vi inte begriper Guds vägar i våra liv. Vissa tider eller ett helt liv är det helt tyst i vårt inre. Ingen ledning, ingen frid, inga vägar vidare. Så ser människors erfarenhet ut. Så var det ibland för David, så var det för Saul och så är det för många av oss. Vi får se att det även var så för Jesus. Där på korset citerar han Davids ord om övergivenheten. Men den var inte det sista som hände. Det fanns även en påskdag.

Lovad vare Herren, han lät oss inte bli ett rov för deras käftar. Vi kom undan som en fågel ur jägarens nät. Nätet gick sönder och vi kom undan. Vår hjälp finns hos Herren, som har gjort himmel och jord. (Ps. 124)

Vägledning 3: David som herde

Herren är min herde, ingenting skall fattas mig.

Herden lever nära fåren. De följs åt både soliga och regniga dagar. Herde var inte någons drömjobb. Låg status och påtagliga risker. Förlorade får skulle ersättas. Herden gör därför sitt yttersta för att skydda fåren. Sådan är Guds relation till mig, säger David. Jesus säger: Den gode herden ger sitt liv för fåren. Han ställer sig mellan fåren och vargen. Så står också ett kors uppställt i tillvarons mitt. Mellan människa och den totala meningslösheten. Ingenting skall fattas mig. Orden vibrerar av anspråk. Ingenting? Ändå är vår upplevelse att livet är fyllt av brist. David diktar: Ingenting skall fattas mig. Kommer orden ur den maktfullkomliges blindhet eller är den uttryck för en tillit som mognat. Hur livet än är så fattas mig inget för jag har Jesus. Tomma ord eller en livserfarenhet.

Han för mig i vall på gröna ängar, han låter mig vila vid lugna vatten.

Herden sätter hjorden i rörelse. Utan herde stannar fåren där de är och äter tills marken är förödd. Rötterna dras upp, barken gnags av. Oviljan att flytta sig bär öken som frukt. Herden leder hjorden vidare till nya beten i tid. Ibland går hon före och visar vägen – hunden håller samman flocken. Ibland går hon efter och samlar in de som hamnar på efterkälken. Två ledarskapsmodeller. En god ledare manar oss att gå vidare fast vi trivs där vi just nu är. Ledaren ser i bästa fall längre. Är Gud sådan. Ser han målet i mitt liv?

Han ger ny kraft, han leder mig på rätta vägar, sitt namn till ära.

Hos Gud finns ny kraft. Jag kan inte ta den, inte kräva den. Men jag kan välja att söka den, välja var tidens ström ska flyta. Vi har valt St. Davidgården för att just nu ge oss själva chansen att ta emot det Gud vill ge. Också för att kanske se vägen tydligare. Han leder oss på rätta vägar. Guds ära är den fullt levande människan. Den fullt levande människans skådar Gud.

Inte ens i den mörkaste dal, fruktar jag något ont, ty du är med mig, din käpp och din stav gör mig trygg.

Herden vaktar över hjorden. Mån om varje får. Han vet vägen också i dalarna. Där är det mörkt och ingenting är naturligare än att frukta. Vilsna och osäkra på vägen. Jag märkte inte själv hur jag kom vidare. Men plötsligt anade jag en strimma ljus. Herden hade lett mig på en okänd väg. En väg jag inte själv valt. Käppen driver bort fienden, kräklans rundning runt min hals drar mig bort från ravinen. Kanske upptäckte jag den aldrig.

Du dukar ett bord för mig i mina fienders åsyn, du smörjer mitt huvud med olja och fyller min bägare till brädden.

Nattvardens bord är dukat för dig och mig, också kyrkkaffebordets sociala tillhörighet. Församlingen som en fristad. Så är det tänkt även om vi inte alltid når dit. Att säga ja till Jesus innebär en provokation som skapar ovänskap. När jag själv blir tydlig stöts jag subtilt bort från andra. Min identitet är att vara smord. Smord med olja i håret är att bli en kung. Så är alla vi kristna kungar, präster och profeter. Den totala jämlikheten och högsta statusen.

Din godhet och nåd skall följa mig varje dag i mitt liv, och Herrens hus skall vara mitt hem så länge jag lever.

Jag ber till gud att han ska öppna mina ögon så jag ser nåden och skönheten var jag än tittar. Jag vet att det handlar om med vilka ögon jag ser. Godheten och nåden finns alltid där. Mitt i den verklighet som är grå och fylld av smärta. En tillfällig viloplats är min kyrka och min djupaste tillhörighet himmelen. Där är Herrens hus. Lånen är betalda. Äganderätten fullständig.